

Verslag: Terugblik op *Het landschap spreekt*

Na een intensieve en bijzondere reis is *'Het landschap spreekt'* tot een einde gekomen. Deze voorstelling, die op twaalf unieke locaties langs de IJsselvallei werd gespeeld, bood het publiek een immersieve ervaring die hen op een speelse en diepgaande manier in verbinding bracht met het landschap. Voor mij als maker was het proces minstens zo verrijkend. Het bracht mij niet alleen dicht bij het landschap, maar liet mij ook zien hoe natuur, mens en theater met elkaar verweven zijn en hoe krachtig deze onderlinge verbinding kan zijn.

Dit verslag is een terugblik op het ontstaan van de voorstelling, de inhoudelijke en conceptuele keuzes, de reacties van het publiek, en de uitdagingen en hoogtepunten die ik onderweg tegenkwam.

Het ontstaan van een concept

Het idee voor *'Het landschap spreekt'* begon met een simpele, maar diepgaande vraag: **Wat heeft het landschap ons te vertellen?** Deze vraag vormde de kern van mijn zoektocht naar een theateraal concept dat recht zou doen aan de schoonheid, complexiteit en kwetsbaarheid van het landschap, waarbij mens en natuur samenkwamen in een speelse, theatrale vorm. De premisse die ik bij de start formuleerde, bleef gedurende het hele proces mijn ankerpunt: **Alles in het landschap hangt samen, en we hebben elkaar nodig.**

Het ontwikkelen van de voorstelling bracht verschillende uitdagingen met zich mee. Mijn eerste stap was om de natuur écht te begrijpen. Dit betekende niet alleen veel lezen, onderzoeken en luisteren, maar ook het voortdurend stellen van vragen die het concept vormden. Deze vragen stuurden mijn onderzoek, en hier lag ook de grootste uitdaging: hoe maak je de complexiteit van de natuur begrijpelijk en toegankelijk? Hoe kan de ingewikkeldheid van natuurlijke systemen worden vertaald naar iets dat niet alleen begrijpelijk is, maar ook filosofisch en speels tegelijkertijd? Hoe maak je het publiek nieuwsgierig, verantwoordelijk en actief? Hoe creëer ik een sfeer waarin het leuk en veilig is om mee te doen? En hoe geef ik stem aan alles wat normaal gesproken ongehoord blijft? Wat als het landschap zou kunnen spreken? Wat zou het ons vertellen? Wat zouden de planten, dieren en andere organismen tegen ons willen zeggen? Welke verbindingen en dynamieken bepalen de balans in de natuur? Hoe communiceren planten, dieren en andere organismen met elkaar? Hoe kunnen organismen samenwerken en elkaar versterken? Wat kunnen wij als mensen leren van deze samenwerkingsvormen? Hoe creëer je speelse structuren die de complexiteit van de natuur inzichtelijk maken? Hoe maak je het ingewikkelde systeem van de natuur toegankelijk, speels en theateraal interessant? Welke dynamieken van samenwerking en conflict in de natuur kunnen we als mensen begrijpen en vertalen naar keuzes in ons dagelijks leven? Hoe kunnen de keuzes van het publiek invloed hebben op de beleving? Hoe creëer je een dynamisch ecosysteem waarin alles met elkaar samenhangt? Welke elementen uit de natuur kunnen symbolisch worden ingezet om groepsdynamiek te versterken? Hoe kan het publiek zich verantwoordelijk voelen voor het geheel? En hoe kunnen de stemmen van planten, dieren en schimmels een plek krijgen in het verhaal? Wat zijn specifieke karaktereigenschappen van al die planten, dieren en schimmels? Hoe hoe verhouden alle rollen zich tot elkaar?

Door deze vragen kreeg ik inzicht in de complexiteit van ecosystemen en ontdekte ik hoe alles—van de kleinste schimmel tot de grootste boom—een rol speelt en met elkaar

samenhangt. Dit proces vroeg om grondig bronnenonderzoek, reflectie en veel experimenten. Het begrijpen van ecologische systemen was mijn eerste stap. Pas toen ik de verbindingen tussen organismen écht begon te begrijpen, kon ik deze vertalen naar een theatrale ervaring die toegankelijk, speels en betekenisvol was.

Van concept naar beleving: Speelsheid en diepgang in balans

De voorstelling begon met een uitnodiging om het mens-zijn tijdelijk los te laten. Het publiek werd verwelkomd door een stem, een gids, zoals die van de Raaf, die hen meenam naar een andere realiteit:

"Stel, de mensen verdwijnen. Plotseling. De mensen verdwijnen uit hun huizen, hun kantoren, hun auto's. Alles blijft achter. Wat denk je? Zou de aarde in balans komen? Zou de natuur bloeien in de leegte die jullie achterlaten?"

Met deze woorden begon een experiment. Het publiek werd uitgenodigd om afscheid te nemen van alles wat hen mens maakt—hun gedachten, spullen en gewoontes. Ze ontvingen een paspoort en werden opnieuw geboren in een wereld waarin zij niet langer mens waren, maar een dier, plant of organisme.

Met deze nieuwe identiteit wordt iedereen verdeeld in een van de vier subgroepen, elk met een specifieke rol:

1. **De Architecten** (Bevers en Mieren): Bouwers die structuren creëerden en stabiliteit brachten.
2. **De Communicatoren** (Blauw Algen en Symbiotische Schimmels): Organismen die netwerken creëerden en samenwerking stimuleerden.
3. **De Bestuivers en Verspreiders** (Bijen, Eekhoorns en Waterkevers): Zorgden voor biodiversiteit door zaden en pollen te verspreiden.
4. **De Producenten** (Poetslipvissen, Zijderupsen en Regenwormen): Creëerden grondstoffen en bevorderden duurzaamheid.

Iedere groep voerde specifieke taken uit binnen een interactieve installatie die het ecosysteem symboliseerde. De 'Architecten' bouwden fysieke structuren, terwijl de 'Communicatoren' signalen doorgaven via het schimmelnetwerk. De 'Producenten' zorgden voor hergebruik en recycling, waarna de 'Bestuivers' de grondstoffen verspreidden. Via interactieve elementen en opdrachten werd de complexiteit van de natuur tastbaar gemaakt. Het liet het publiek ervaren hoe samenwerking binnen een ecosysteem werkt, en hoe ze daar zelf een rol in konden spelen. Iemand uit het publiek beschreef het als: *"Het landschap spreekt laat je ervaren hoe alles met alles verbonden is. Het was alsof ik onderdeel werd van iets groters."*

Het publiek krijgt aan het begin via de stem de opdracht om zich te verdelen in twee groepen en in een cirkel te gaan staan: één groep met een wit keykoord en één groep met een zwart keykoord. Beide groepen beleven de voorstelling in een verschillende volgorde: **ecosysteem > vergadering > einde**, of **vergadering > ecosysteem > einde**.

Vanuit hun nieuwe rol, als dier, plant of organisme, benaderde elke deelnemer de vragen vanuit een ander perspectief. Tijdens het deel van de vergadering, geleid door de Eik, werd het publiek gevraagd stil te staan bij de huidige staat van het landschap. Op iedere stoel lagen drie takken: een groene, een oranje en een rode. De Eik stelde vragen en er

ontstonden verschillende interacties. Met de takken konden de deelnemers hun mening laten zien:

- **Groen:** Het gaat goed.
- **Oranje:** Geen mening of twijfel.
- **Rood:** Het gaat niet goed.

Deze eenvoudige maar effectieve methode liet zien hoe iedereen een andere waarneming of interpretatie had van dezelfde situatie. Wat opviel, was dat er nooit één uniforme uitkomst was. Sommige groepen kwamen tot een gezamenlijke conclusie, terwijl andere juist de verschillen in beleving benadrukten.

De vergadering bood niet alleen inzicht in hoe deelnemers het landschap ervoeren vanuit hun nieuwe identiteit, maar ook in hoe zij zich persoonlijk verhouden tot de uitdagingen en vragen rondom het landschap. Door letterlijk kleur te bekennen, werd zichtbaar hoe verschillend mensen denken, voelen en waarnemen. Tegelijkertijd benadrukte het dat iedere stem, vanuit welke rol dan ook, waardevol is.

De kracht van verbinding, samenwerkingen en groepsdynamiek **Publiek en betrokkenheid**

Wat deze voorstelling voor mij bijzonder maakte, was de verbinding tussen het landschap, de mensen die er wonen en het publiek. De stemmen van 30 bewoners uit de IJsselvallei gaven de dieren en planten een eigen karakter. Deze lokale betrokkenheid zorgde ervoor dat de voorstelling niet alleen een artistieke, maar ook een sociaal-artistieke dimensie kreeg. Deze lokale betrokkenheid bracht ook een divers publiek samen. Mensen van verschillende generaties en achtergronden—van gezinnen tot natuurliefhebbers—werd gevraagd samen te werken. Dit resulteerde in interessante en unieke groepsdynamieken die per voorstelling verschilden:

- Sommigen namen direct de leiding en stuurden anderen aan.
- Anderen gingen meteen praktisch aan de slag, zonder te wachten.
- Sommige deelnemers waren eerst afwachtend, maar sloten zich later actief aan.
- Sommige mensen brachten creatieve ideeën in om obstakels te overwinnen.

Vanuit mijn positie achter de techniektafel, gewapend met een verrekijker, observeerde ik hoe deze rollen zich vormden en hoe iedere groep anders samenwerkte. Ik heb oprecht zo ontzettend genoten van al het publiek wat is geweest. Het observeren van deze dynamieken vanuit mijn positie en om te zien hoe het publiek verantwoordelijkheid nam voor het geheel en zo het ecosysteem tot leven bracht en diens mening liet gelden tijdens de vergadering was fascinerend om te zien. Een maakproces van begin tot eind is hard werken. Ik hou van het maakproces omdat alles voortkomt uit een persoonlijke noodzaak, ambitie, creativiteit. En alle keuzes in het ontwikkelen en samenbrengen van de gehele audio, daar heeft heel veel tijd in gezeten. Tijd die ik vrijwel alleen heb doorgebracht achter mijn computer, in de studio en in het landschap zelf. Het was een ontlading toen alles voor het eerst uitgeprobeerd kon worden, om te zien wat werkt, wat minder goed werkt. Na de eerste Try-out waarin ik verschillende dingen voor het eerst kon uitproberen en testen met publiek waren spannend maar ook waardevol. Hierna had ik nog een maand om de voorstelling verder te verfijnen. Hierna kon ik echt genieten en vooral van het publiek.

Wat ik ontzettend interessant vind, is hoe de verhoudingen in de voorstelling steeds opnieuw vorm kregen. Hoe jij je als deelnemer verhoudt tot het geheel—of je nu een

actieve leider bent, een observerende deelnemer, of een stille ondersteuner—verschilt per persoon en situatie. En wat zo bijzonder is: elke manier van verhouden is waardevol en goed.

De vraag die de voorstelling stelt, gaat verder dan alleen dat moment: *Hoe verhoud jij je tot dit alles?* Niet alleen in de context van de in de voorstelling, maar ook daarbuiten—tot de wereld, tot elkaar. Wat zegt jouw manier van handelen, observeren of reageren over jou als mens op dit moment?

Deze reflectie, op hoe jij een plek vindt in het grotere geheel, maakt de ervaring niet alleen een spel of een experiment, maar ook een persoonlijke ontdekkingstocht. Het laat zien dat de manier waarop je je verhoudt, ook buiten de voorstelling, een spiegel kan zijn van je eigen bewustzijn en je rol in de wereld.

Geen voorstelling was hetzelfde; iedere locatie, iedere groep en zelfs het tijdstip van de dag beïnvloeden het verloop en brachten een eigen sfeer. Al die prachtige speellocaties. Dit maakte het voor mij als maker natuurlijk extra speciaal, het was een dynamisch proces.

Locatie-invloeden en technische uitdagingen

Het gebruik van koptelefoons en audio gaf de voorstelling een unieke intimiteit. De stem begeleidde het publiek met zinnen zoals: *“Wat is jouw rol in dit geheel? Wat kun jij bijdragen aan het herstel van ons ecosysteem?”* Alles wat het publiek hoorde via de koptelefoon werd van een afstand aangestuurd en nauwkeurig getimed om de verplaatsingen tussen de verschillende delen van de voorstelling soepel te laten verlopen. De afstemming tussen beide groepen was hierbij cruciaal.

De locaties langs de IJsselvallei—bossen, polders, landgoederen—gaven iedere voorstelling een eigen karakter. Avondvoorstellingen hadden een intieme, bijna contemplatieve sfeer, terwijl middagvoorstellingen onder de zon juist energie en speelsheid toevoegden. Het landschap zelf werd zo een actieve speler in de beleving.

Het samenbrengen van alle elementen—geluid, stem en actie—vereiste technische precisie, elke locatie was immers weer anders. De timing van de stem moest perfect aansluiten op de dynamiek van het publiek, waardoor elke voorstelling een uniek samenspel werd van techniek, timing en menselijke interactie.

Einde van de voorstelling: Een laatste groet en reflectie

Net zoals aan het begin van de voorstelling, toen het publiek werd uitgenodigd om hun zintuigen te openen en het landschap met nieuwe ogen te verkennen, wilde ik hen aan het einde diezelfde uitnodiging opnieuw meegeven—maar nu vanuit een andere plek, met een nieuwe ervaring. De vraag die achterblijft is niet simpelweg: **Hoe verhoud jij je tot dit landschap?** Maar ook: **Hoe heeft deze ervaring jouw perspectief veranderd?** En wat doe je met dat nieuwe perspectief buiten deze voorstelling?

Het einde van de voorstelling bracht alle elementen samen. Door het publiek te vragen een plek in het landschap te zoeken, wilde ik hen een moment van rust en reflectie bieden: een ruimte waarin ze konden nadenken over hun nieuwe rol in het geheel. Het gebaar naar elkaar, de non-verbale groet—een zwaai of een gebaar naar de anderen—was geen afscheid in de traditionele zin, maar eerder een symbolische manier om de verbinding die gedurende de voorstelling was ontstaan, zichtbaar te maken. Het was een manier om te

zeggen: Ik zie jou, ik erken jouw plek in dit landschap, en ik weet dat wij samen iets groters vormen.

De woorden van de Raaf herinnerden het publiek eraan dat afscheid nemen van het vertrouwde niet het einde is, maar een uitnodiging om ruimte te maken voor iets nieuws: *"Misschien moet je ook een deel van jezelf loslaten, iets dat je dood moet laten gaan zodat je opnieuw geboren kunt worden. Maar deze tijdelijke tijd hoeft niet eng of treurig te zijn. De kracht van de vleermuis vertelt je dat ook jij goed door de onbekende gewelven van tijdelijke leegte kunt navigeren. Je zult eruit komen met een nieuw perspectief. De vleermuis staat aan je zijde als je een nieuw leven geboren laat worden."*

Deze woorden gaven het einde extra betekenis. Ze benadrukten dat de ervaringen die in de voorstelling waren opgedaan, niet zomaar zouden verdwijnen, maar als een blijvende indruk op het publiek zouden achterblijven. Zelfs als sporen vervagen, blijft er een echo van wat is geweest—**aandacht, verbinding, en nieuwe inzichten die in beweging zijn gebracht**. Zoals de Raaf zei: *"En toch, zelfs als al jouw sporen worden uitgewist, zul je misschien nog een vaag, blijvend stempel achterlaten op het universum, een echo van jouw aanwezigheid, een teken dat wij hier ooit samen waren. Omgeven door deze gedachten, kun je je afvragen: zou de wereld zonder jou niet slechts een lege plek zijn, maar jou ook missen?"*

Deze woorden waren een uitnodiging om verder te kijken dan het moment zelf. Het publiek werd aangemoedigd om stil te staan bij vragen die verder reikten dan de voorstelling: Hoe blijf je deel van het grotere geheel, zelfs buiten deze plek? Wat neem je mee van dit landschap? Wat laat je achter? Het was een uitnodiging om de ervaring van het landschap niet alleen vast te houden, maar ook mee te dragen in het dagelijks leven. En om het publiek te laten nadenken over een belangrijke vraag: Hoe heeft dit landschap jou gevormd? Natuurlijk is het belangrijk te erkennen dat iedere persoon zijn of haar eigen unieke ervaring heeft opgedaan, en dat andere boodschappen of inzichten naar voren zijn gekomen. Wat voor de één een moment van diepe reflectie was, kan voor een ander een speelse ontdekking zijn geweest, of juist een vraag die verder reikt dan de voorstelling zelf. Elke ervaring is waardevol en draagt bij aan het grotere geheel, en ik ben ervan overtuigd dat iedere individuele interpretatie een verrijking is van de gezamenlijke beleving.

Door de stilte, de beweging en de woorden van de Raaf werd dit einde meer dan een afscheid. Het bood een kans om jezelf opnieuw te zien—**niet als buitenstaander, maar als onderdeel van het geheel**. Ik hoopte hiermee een ervaring te creëren waarin het publiek niet alleen het landschap observeerde, maar zich ook afvroeg: **Hoe verhoud ik mij tot dit alles? Wat zegt mijn plek in dit landschap over mijn plek in de wereld?**

Terwijl iedereen zijn eigen plek in het landschap zocht, werd de kernboodschap van *'Het landschap spreekt'* voelbaar: **dat alles met elkaar verbonden is en dat iedere rol, hoe klein ook, van betekenis is**. Door stil te staan of te zitten op een plek waar men zich prettig voelde, werd het landschap voor een laatste keer ervaren als een thuis. Het was een laatste uitwisseling tussen deelnemers, als dieren, planten of schimmels, maar ook als mens. Het was een afscheid van hun rol, een dankbetuiging aan elkaar en aan het landschap dat ze samen hadden gedeeld.

De woorden van de Raaf begeleidden dit moment van loslaten en herinnerden ons eraan dat afscheid nemen van wat vertrouwd is niet het einde betekent, maar ruimte maakt voor iets nieuws. De voorstelling eindigde met een vraag die bij velen bleef resoneren: **Hoe**

verhoud jij je tot de wereld om je heen? Wat laat jij achter? En wat zegt dat over jou, op dit moment, in dit leven?

Dit slotmoment was niet alleen een afsluiting, maar ook een uitnodiging tot reflectie. Het gaf het publiek de ruimte om na te denken over hun eigen rol in het grotere geheel, over hoe zij zich tot de natuur, elkaar en zichzelf verhouden. En terwijl iedereen nog één laatste keer naar elkaar zwaaide, voelde het alsof er een collectieve belofte werd gedeeld: **om het landschap niet alleen te verlaten, maar ook mee te nemen in hun hart en bewustzijn.**

Zoals de Raaf zei: Zelfs als jouw sporen ooit verdwijnen, blijft er misschien een echo van jouw aanwezigheid, een teken dat wij hier ooit samen waren. Een herinnering aan het grotere geheel waarin wij allemaal een schakel zijn.

Reacties en inzichten van het publiek

De reacties van het publiek waren divers en inspirerend. Hier een paar quotes die me zijn bijgebleven:

“Het landschap spreekt laat je zien hoe alles met alles verbonden is. Het was alsof ik onderdeel werd van iets groters.”

“Aan de lichaamstaal van sommige mensen zag je hoe ze helemaal opgingen in hun rol. Na afloop bleef ik nadenken over de onderlinge verbondenheid van alles.”

“Het idee achter deze voorstelling is belangrijk: alles hangt samen, en dat wordt hier voelbaar.”

“Het mooie vond ik dat het speels bleef, maar dat je toch ging nadenken over jouw rol in de natuur.”

“De koptelefoon gaf me het gevoel dat ik echt onderdeel was van het verhaal.”

“Je wordt uitgenodigd om na te denken over jouw verantwoordelijkheid in het geheel.”

Voor mij als maker waren deze reacties een bevestiging dat we erin geslaagd waren iets essentieels over te brengen. *'Het landschap spreekt'* liet zien hoe theater een krachtige brug kan slaan tussen de natuur en het innerlijke bewustzijn van mensen. De speelse vertaalslag naar bewustwording—zowel individueel als collectief—is iets waar ik in mijn volgende voorstellingen zeker verder mee wil bouwen en onderzoeken.

Hoe kan theater blijven uitnodigen om stil te staan, te luisteren en opnieuw verbinding te maken met de aarde en elkaar? Dit project heeft me geïnspireerd om verhalen en ervaringen te creëren die mensen uitnodigen tot actie, reflectie en een dieper begrip van hun rol in het grotere geheel.

'Het landschap spreekt' heeft mij laten zien hoe het publiek niet alleen werd uitgedaagd om de verbondenheid binnen een ecosysteem te ervaren, maar ook om na te denken over hun eigen rol in een groter geheel. De voorstelling bood ruimte voor reflectie op persoonlijke keuzes en de impact daarvan op onze gedeelde wereld. Het effect van dit proces—de ontmoeting tussen actie, bewustzijn en verantwoordelijkheid—inspireert mij

om verder te onderzoeken hoe ik via theater kan bijdragen aan een nieuwe manier van kijken en handelen in de wereld.

Tot slot: een gezamenlijk bewustzijn

Met *'Het landschap spreekt'* hebben we niet alleen een voorstelling gemaakt, maar ook een ervaring gecreëerd die voor iedereen uniek was. Terwijl de voorstelling nu voorbij is, hoop ik dat we samen een zaadje hebben geplant voor een nieuwe manier van kijken naar en omgaan met onze omgeving.

Ik wil Gerard bedanken voor zijn vertrouwen en visie. Dankzij zijn steun kreeg ik de ruimte om dit avontuur aan te gaan, en ik ben dankbaar voor de persoonlijke groei en de inzichten die ik onderweg heb opgedaan. Ik kijk met een positieve blik terug op een diepgaande ontdekkingsstocht die mij zowel als mens als theatermaker heeft verrijkt.

De stem van het landschap heeft gesproken, maar wat blijft, is de uitnodiging om opnieuw te luisteren—naar de natuur, naar elkaar en naar onszelf. **Wij zijn allemaal een schakel in iets groters.**